

New York Times bestselleris

JAY ASHER

TRYLKA
PRZEZĄSCIU,
KODÉL

I KASĖTĖ: A PUSĖ

Sveiki, berniukai ir mergaitės! Čia Hana Beiker. Gyvu stereogarsu.

Netikiu savo ausimis.

*Jokių išsipareigojimų dėl bilietų gražinimo. Jokių pakartojimų.
Ir šįsyk – tikrai jokių reikalavimų.*

Ne, negaliu patikėti. Hana Beiker juk nusižudė.

Tikiuosi, kad jūs pasirengė, nes ketinu iškloti jums savo gyvenimo istoriją. Tikriausiai – kodėl tas mano gyvenimas baigėsi. O jeigu klausotės šitų kasetių, vadinasi, esate viena iš priežasčių, kodėl taip nutiko.

Ką? Negali būti!

Nepasakysiu, kurioje kasetėje atsiras kiekvienas iš jūsų. Bet nesijaudinkit, jei jau gavot šitą mielą dėželę, vadinasi, anksčiau ar vėliau savo vardą išgirsite... Pažadu!

Juk kam negyvai panelei meluoti?

Oho! Skamba visai juokingai. Kam negyvai panai meluoti? Atsakau: tam, kad ji negali gintis.

Negi čia koks iškrypėliškas atsisveikinimo laiškas?

Nagi, ko nesijuokiat?

A, kaip norit. Maniau, palinksminsiu.

Hana bus prieš mirtį įrašiusi šitas kasetes. Bet kodėl?

Taisyklės visai paprastos. Jos tik dvi. Pirmoji: jūs klausotės. Antroji: siunčiat kitam. Labai tikiuosi, kad abi užduotys nebus jums lengvos.

– Ko tu čia klausaisi?

– Mama!

Galvotrūkčiais puolu prie grotuvo ir išsyk nuspaudžiu kelis mygtukus.

– Mama, kaip tu mane išgąsdinai! – sakau. – Nieko čia ypatingo. Šį tą uždavė namų darbams.

Amžinas mano atsakymas visiems gyvenimo atvejams. Vėlai grįžau namo? Su draugu ruošiau namų darbus. Prireikė daugiau pinigų? Gavau sudėtingą namų darbą. O štai dabar – kasetės, kurias gavau iš merginos. Tos pačios, kuri prieš porą savaitių išgėrė saują tablečių.

Irgi namų darbas.

– Galima man paklausti? – teiraujasi mama.

– Jos ne mano, – sakau, bato nosim brūžindamas cementines grindis. – Draugui padedu. Čia iš istorijos. Nuobodu, patikėk.

– Ką gi, gražu, kad padedi, – sako ji. Paskui pasilenkia man per petį ir kilsteli dulkiną skudurą – vieną iš senų medžiaginių mano vystyklų, iš po jo išsitraukia susuktą siuvėjo metrą ir pakšteli man į kaktą. – Paliksiu tave ramybėj.

Palaukiu, kol tarkšteli uždaromos durys, ir tik tada keliu pirštą prie mygtuko grotuvui įjungti. Jaučiuosi taip, tarsi ir mano pirštai, ir plaštakos, ir rankos, ir sprandas – viskas staiga būtų tapę tuščiaiduriai. Nepajėgiu net nuspausti grotuvo mygtuko.

Paėmęs tą medžiaginį vystyklą, uždengiu juo batų dėžutę, kad nebematyčiau. Verčiau jau niekad nebūčiau regėjęs nei tos dėžės, nei tų septynių kasečių jos viduje. Pirmąkart įjungti grotuvą buvo juokų darbas. Lyg saldainį nuryti. Neturėjau jokio supratimo, ką išgirsiu.

Bet dabar paspausti mygtuką – vienas iš pačių šurpiausių dalykų mano gyvenime.

Pritildau garsą ir įjungiu grotuvą.

... Pirmoji: jūs klausotės. Antroji: siunčiat kitam. Labai tikiuosi, kad abi užduotys nebus jums lengvos.

Perklausę visas trylika pusių – nes kiekvieną istoriją sudaro trylika pusių – atsukat juostas į pradžių, sudedat jas atgal į dėžutę ir siunčiat toliau – tam žmogui, kuris eina po jūsų nedidelės istorijos. O tu, šaunusis tryliktasis numeris, gali pasiimti kasetes su savim tiesiai į pragarą. Nežinau, kokio esi tikėjimo, bet gal vis dėlto ten susitiksim.

Jei kartais kuris iš jūsų nuspręstumėt sulaužyti taisykles, ispėju, jog padariau šitų įrašų kopijas. Ir jeigu šis siuntinys neapkeliatų jūsų visų, anie įrašai bus viešai ir labai plačiai pagarsinti.

Toks sumanymas nėra mano akimirkos įgeidis.

Taigi nenurašykite manęs iš anksto... dar kartą.

Ne. Kaip jai galėjo šauti tokia mintis?

Žinokite, jus stebi.

II

Mano skrandis, tarsi nematomos rankos sugniaužtas, klaikiai spazmuoja – vos tveriu nesusivėmęs. Netoliese, ant žemo suoliuko, pamatau dugnu aukštyr apverstą plastikinį kibirą. Prireikus galiu dviem šuoliais prie jo prisokti, nutverti už rankenos ir atversti.

Hanos Beiker aš beveik nepažinojau. Nors labai norėjau ją pažinti. Pažinti geriau, nei turėjau tam galimybę. Visą vasarą mudu kartu uždarbiavom kino teatre. O neseniai, per vieną vakarėlį, buvom beveik susiklijavę. Bet vis tiek negavom progos tapti artimesni. Tik aš niekad nesu jos nurašęs. Niekad.

Šitos juostos negali būti man skirtos. Tikrai ne man. Čia turbūt klaida.

Ar koks šiurpus pokštas.

Grindimis prisitraukiu šiukšliadėžę. Nors jau anksčiau apžiūrėjau, darsyk patikrinu siuntinio įpakavimą. Siuntėjo adresą turi juk kur nors būti, gal aš jį tiesiog pražiopsojau?

Pažįstami vieni kitiems siuntinėja kasetes su Hanos Beiker savizudybės istorija. Kažkas turbūt nukopijavo įrašus ir atsiuntė

juos man, norėdamas pasityčioti. Rytoj mokykloje tas kas nors būtinai ims šaipytis, mane pamatęs, arba išsivieps ir nusigręš. Tada jau žinosiu, kieno čia darbas.

O tada? Ką darysiu tada?

Nežinau.

Ai, vos nepamiršau. Kad jau esate mano sąrašė, vadinasi, turėjot gauti žemėlapi.

Paleidžiu siuntinio įpakavimą iš rankų; jis nukrinta atgal į šiukšliadėžę.

Aš esu sąrašė.

Prieš kelias savaites, likus dienai ar dviem iki Hanai išgeriant tabletes, kažkas pro plyšį į mano mokyklinę spintelę įkišo voka. Ant voko raudonu flomasteriu buvo užrašyta: NEIŠMESK – PRIREIKS. Viduje radau sulankstytą miesto planą. Įvairiose jo vietose buvo sužymėta apie tuziną raudonų žvaigždžių.

Pradžios mokykloje, pasiėmę tokius pat prekybos rūmų išleistus žemėlapius, mokėmės nustatyti šiaurę ir pietus, rytus ir vakarus. Mažiukai mėlyni skaičiukai, išbarstyti tuose planuose, sutapo su jų pakraščiuose išvardytų verslo įmonių pavadinimais.

Hanos atsiųstą planą tebesinešiojau kuprinėje. Vis ruošiausi parodyti jį bendramoksliams ir išsiaiškinti, ar ir daugiau kas tokį gavo. Gal kas nors žino, ką tai reiškia? Bet, laikui bėgant, tas planas nusimetė tarp mano vadovėlių ir sąsiuvinų, ir aš visai jį pamiršau.

Iki šios akimirkos.

Šiose kasetėse paminėsiu kelias mūsų mylimo miesto vieteles, kurias galėsite aplankyti. Nepriversiu jūsų ten eiti, bet, jei norit kiek geriau viską įsivaizduoti, susiraskit tas žvaigždes. Arba, jei norit, meskit tuos žemėlapius lauk – aš vis tiek nesužinosiu.

Hanos balsui sklindant per dulkinus garsiakalbius, juntų, kaip kuprinė spaudžia man koją. Ten viduje, kažkur dugne, guli sutrintas jos žemėlapis.

O gal ir sužinosiu. Juk nesu tikra, kokie ten reikalai, kai numiršti. Gal kaip sykis dabar stoviu tau už nugaros?

Aš palinkstu pirmyn, alkūnėmis atsiremiam į darbatalį. Rankomis užsidengiu veidą, o pirštus suleidžiu į staiga sudrėkusius plaukus.

Atsiprašau. Nereikėjo taip sakyti.

Na, ar pasirengęs, pone Foli?

Džastinas Folis. Absolventas. Pirmasis Hanos bučinys.

Beje, o iš kur aš tai žinau?

Džastinai, branguti, tu buvai pirmas, kurį pabučiavau. Pirmasis, su kuriuo buvau susikibusi rankom. Tačiau tu tebuvai vidutinis vyriokas, kaip visi. Sakau taip ne todėl, kad norėčiau tave ižeisti. Tikrai ne. Tiesiog tu kažkodėl labai mane traukei, ir labai norėjau būti tavo mergina. Aš ir šiandien nė pati neuprantu, kodėl taip labai to įsigeidžiau. Tiesiog kažkuo tu traukei... Ir ta trauka buvo labai stipri.

Nors tu šito nežinai, bet prieš porą metų, kai buvau dar pirmaklasė, o tu – antraklasis, visur tave sekiodavau. Per šeštą pamoką dirbau budėtoja, užtat žinojau, kokios tau pamokos. Aš net nu-

sikopijavau tavo tvarkaraštį; ko gero, dar ir dabar kažkur čia jis mėtosi. Paskui, kraustydami mano daiktus, veikiausiai jį nusvies šalin pamane, kad pirmokės susižavėjimas nebeturi daugiau jokios reikšmės. Bet ar tikrai?

Man jis tebeturi reikšmę. Ieškodama savo istorijos pradžios, atsekiau ligi pat tavęs. Tikrai – ties tavim viskas ir prasideda.

Kažin, kelintas tame sąraše būsiu aš? Kelinta bus mano istorija? Gal antra? Trečia? Ar su kiekviena iš jų darosi vis baisiau? Juk ji sakė, kad šaunusis tryliktas numeris gali pasiimti kasetes su savim tiesiai į pragarą.

Kai išklausysi įrašus iki pabaigos, Džastinai, tikiuosi, suprasi, kokį vaidmenį suvaidinai šitoje istorijoje. Galbūt dabar tau atrodo, kad tai tebuvo smulkmena, bet patikėk, ji svarbi. Galų gale viskas pasidaro svarbu.

Išdavystė. Vienas iš pačių bjauriausių dalykų.

Žinau, kad nenorėjai manęs nuvilti. Tiesą sakant, dauguma jūsų, kurie manęs klausysitės, veikiausiai nė nesuvokėt, ką darote. Ką iš tiesų padarėte.

O ką aš padariau, Hana? Nes tikrai neturiu žalio supratimo. Tas vakaras, jeigu apie tą patį vakarą galvojam, man buvo toks pat keistas, kaip ir tau. Gal man – netgi labiau, nes ligi šiol nesu prantu, kas tada, po šimts, nutiko.

Pirmoji raudona mūsų žvaigždė šviečia ties C-4. Beskit pirštu į C, o tada veskit žemyn, kol rasit 4. Visai kaip žaidžiant „Laivų mūšį“. Kai išklausysit šitą įrašą, gerai būtų, jei ten nueitumėt. Mes tame name gyvenom visai trumpai, tik tą vasarą prieš mano pirmąją klasę, tačiau būtent tenai įsikūrėm, vos atsikraustę į miestą.

Štai ten aš pirmąkart pamačiau tave, Džastinai. Pagalvok, gal prisiminsi. Buvai išimylėjęs mano bičiulę Ketę. Ligi mokslo metų pradžios dar buvo likę pora mėnesių, ir Ketę vienintelę aš pažinojau, nes ji gyveno visai greta. Ji man išklejo, kaip visus pereitus metus tu dėl jos lydeisi. Na, ne visai taip – tiesiog nuolat į ją spoksodavai ir retkarčiais tarsi netyčia užkliudydavai koridoriuje.

Na, juk visai netyčia, ar ne?

Ketė man sakė, kad per mokslo metų pabaigos šokius tu galiausiai išidrąsinai ne vien tik spoksoti ir užkabinėti. Judu abu šokote visus lėtus gabalus. Ir dar ji man sakė, kad rengėsi netrukus leistis tavo pabučiuojama. Pirmasis bučinys gyvenime. Kokia garbė!

Tos istorijos turbūt bjaurios. Kaip reikiant bjaurios. Tikriausiai tik todėl kasetės ir keliauja nuo vieno kitam. Iš baimės.

Argi ryžtumeis siūsti kam nors pundą kasečių, kuriose esi kaltinamas privaręs kitą žmogų iki savižudybės? Tikrai ne. Bet Hana nori, kad mes visi, kurie esame tam sąrašė, ją išklausytume. Ir mes jai paklūstame, vykdomė jos nurodymus, siunčiame vienas kitam kasetes – kad tik jos nepakliūtų į rankas tiems, kurių nėra sąrašė.

„Būti sąrašė.“ Skamba tarsi narystė slaptame klube. Išrinktųjų klube.

Aš kažkodėl irgi ten įtrauktas.

Man parūpo pamatyti, kaip tu atrodai, Džastinai, todėl iš manęs paskambinom tau ir paprašėm užėiti. Skambinom iš mano namų, nes Ketė nenorėjo, kad sužinotum, kur ji gyvena... na, bent kol kas... nors jos namai buvo visai greta.

Tu kažką žaidei – net nežinau, ką: gal krepšinį, beisbolą ar dar ką, todėl pasakei, kad užėisi vėliau. Mums teko palaukti.

Krepšinį. Daugelis mūsų tą vasarą jį žaidėm, tikėdamiesi pirmaisiais metais pakliūti į jaunių lygą. Džastinas, tada dar antraklasis, turėjo sau parengtą vietelę komandoje. Todėl dauguma mūsų žaidėm su juo, vildamiesi per vasarą pasisemti įgūdžių. Kai kuriems mūsų tai pavyko.

Bet kitiems, deja, ne.

Mudvi sėdėjome ant mano palangės ir jau kelintą valandą kalbėjomės, kai staiga judu – tu ir dar vienas tavo draugelis (sveikas, Zachai!) – pasirodėte gatvėje, žingsniavote link mūsų.

Zachas? Zachas Dempsis? Su Hana aš jį mačiau vieną vientelį kartą, ir tai – tik akimirką. Tai buvo tą vakarą, kai mudu susipažinome.

Tiesiai priešais mano namus yra apverstos T formos sankryža, ten susieina dvi gatvės. Tu drožei pačiu gatvės viduriu mūsų link.

II

Pala, pala. Man reikia pagalvoti.

Krapštinėju nagu ant darbastalio pridžiūvusį oranžinės spalvos dažų šlakelį. Kodėl aš šito klausausi? Kam man taip save kankinti? Kas trukdo man paprasčiausiai ištraukti kasetę iš grotuvo ir kartu su visomis kitomis suversti į šiukšliadėžę?

Sunkiai nuryju seilę. Akių kampučiuose pradeda kauptis ašaros.

Todėl, kad tai – Hanos balsas. O aš maniau, kad jau niekad jo nebeišgirsiu. Negaliu išmesti jo į šiukšliadėžę.

Ir dar mane sulauko taisyklės. Dėbteliu į medžiaginiu vystyklu pridengtą batų dėžutę. Hana sakė padariusi visų kasečių

Savižudybė. Koks bjaurus žodis!

Kai kitą dieną radau savo maišelį tuščią, supratau, jog kažkas darosi. Na, bent jau įtariau, jog kažkas darosi. Per pirmuosius kelis mėnesius šioje klasėje buvau gavusi kokius keturis ar penkis raštelius. Ir staiga, po tokio įspūdingo apsikirpimo... nieko.

Apsikirpusi laukiau savaitę.

Paskui dvi.

Tada tris.

Nieko.

Stumteliu savo stiklą per barą ir kreipiuosi į vyriškį prie kasos:
– Gal galite paimti?

Reikėjo išsiaiškinti, kas gi vyksta. Užtat ėmiau ir pati sau parašiau raštelį.

Skaičiuodamas gražą, jis piktokai dėbteli į mane. Mergina šiapus kasos aparato irgi grįžteli mano pusėn. Ji pirštais paliečia sau ausis. Ausinės! Matyt, kalbu per garsiai.

– Atsiprašau, – sušnibždu. Nors gal jie manęs visai negirdi.

„Hana, – parašiau, – man patinka tavo naujoji šukuosena. Atleisk, kad anksčiau nepasakiau.“ Priedo dar nupiešiau raudoną plačią šypsenėlę.

Kad netektų raudonuoti, jei būsiu nutverta pati sau paliekanti raštelį, parašiau ir laiškutį žmogui, kurio maišelis buvo greta manišio. Po pamokos demonstratyviai patraukiau prie sukamosios lentynos ir labai išraiškingai įmečiau laiškutį į tą kitą maišelį. O tada atsainiai pagrabaliojau po savo maišelio vidų vaizduodama, kad tikrinu, ar niekas nieko nepaliko. Sakau „vaizduodama“, nes buvau tikra, kad maišelis tuščias.

O kitą dieną? Maišelyje vėl nieko nebuvo. Mano raštelis dingo. Gal tada tai ir neatrodė tau kažin koks nusikaltimas, Zachai. Bet dabar, tikiuosi, suprasi. Mano pasaulis griuvo. Man labai reikėjo tų laiškų. Reikėjo vilties, kurią galbūt jie galėjo suteikti.

O tu? Tu atėmei iš manęs tą viltį. Tu nusprendei, jog nesu jos verta.

Kuo ilgiau klausausi šitų kasečių, tuo labiau jaučiuosi puikiai ją pažįstas. Ne tokią Haną, kokia ji buvo kelerius pastaruosius metus, o tą, iš kelių paskutinių mėnesių. Šitą Haną aš pamažu pradedu suprasti.

Tai Hana prieš pabaigą.

Paskutinis kartas, kai jaučiausi toks artimas žmogui, kuris pamažu miršta, buvo naktį po vakarėlio. Tą naktį, kai mačiau, kaip tamsioje sankryžoje susidūrė dvi mašinos.

Tada, kaip ir dabar, nesupratau, kad žmogus miršta.

Tada, kaip ir dabar, aplinkui buvo minia žmonių. Tik ką jie galėjo padaryti? Žmonės, besibūriuojantys aplinkui mašiną, bandė nuraminti vairuotoją ir laukė, kol pasirodys greitoji, – ką jie išvis galėjo padaryti?

Arba visi tie, kurie prasilenkdavo su Hana koridoriuose, sėdėjo greta jos klasėje, – ką jie galėjo padaryti?

Gal tada, kaip ir dabar, buvo jau per vėlu?

Taigi, Zachai, kiek raštelių tu nušvilpei? Kiek buvo tų raštelių, kurių man taip ir neteko perskaityti? O tu ar skaitei juos? Tikiuosi, kad taip. Kas nors juk turi žinoti, ką kiti iš tikrųjų galvojo apie mane.

Grįžteliau sau per petį. Tonis tebesėdi; žiaumoja keptas bulvytes ir gausiai laisto mėsainį pomidorų padažu.

Pripažįstu, kad per diskusijas klasėje nebūdavau pernelyg atvira. Bet kai atsiverdavau, ar kas nors padėkodavo man, įmesdamas raštelį? Malonu būtų buvę žinoti. Tiesą sakant, galbūt tai būtų padrašinę mane atsiverti labiau.

Tai neteisinga. Jei Zachas bent iš tolo būtų nujautęs, kokią pragarą išgyvena Hana, tikrai nebūtų vogęs jos raštelį.

Tą dieną, kai dingo mano sau pačiai paliktas raštelis, stovėjau prie klasės durų ir užkalbinau vieną mergaitę, su kuria ligi tol išvis nė karto nebuvau kalbėjusis. Kas kelios akimirkos vis žvilgčiojau jai per petį stebėdama, kaip kiti moksleiviai tikrina maišelius, ieškodami raštelį.

Turbūt tau visa tai buvo smagi pramoga, Zachai.

Štai tada tave ir nutvėriau. Vienu pirštu tu kilstelėjai mano maišelio viršų pasižiūrėti, kas viduje.

Nieko.

Tada tu patraukei link durų, savo maišelio net nepatikrinęs. Tai man pasirodė labai keista.

Vyriškis prie baro paima mano stiklą ir šokoladuotu skuduru perbraukia per baro viršų.

Aišku, tai dar nieko negalėjo įrodyti. Gal tu tiesiog mėgdavai pasmalsauti, kas gauna raštelį ir kas ne... O aš tave ypač dominau.

Užtat kitą dieną per pietus užsukau į ponios Bredli klasę. Nukabinau nuo lentynos savo maišelį ir iš naujo jį pritvirtinau plonyte lipnios juostos skiautele. Vidun įkišau perpus perlenktą laiškėlį.

Ir vėl, pasibaigus pamokai, stovėjau prie durų ir stebėjau, kas bus. Tik šįkart su niekuo nesikalbėjau. Tik stebėjau.

Tobulos žabangos!

Tu kilstelėjai mano maišelio viršų, pamatei viduje lapelį ir siekei jo paimti. Maišelis šleptelėjo ant grindų, ir tu skaisčiai išraudai. Bet vis tiek pasilenkei ir jį paėmei. O kaip reagavau aš? Negalėjau tuo patikėti. Nors mačiau savo akimis. Nors to ir tikėjaisi. Bet vis tiek negalėjau patikėti.

Nors buvau ketinusi čia pat tave priversti, bet atšokau ir pasitraukiau nuo durų.

Tu skubiai nėrei už kampo... ir štai, mudu susidūrėm kaktomus. Pažvelgus į tave, akis man ėmė graužti ašaros. Užtat nusukau žvilgsnį ir nuleidau galvą. O tu sparčiai nudrožei koridoriumi.

Ji nenorėjo, kad jis pasiaiškintų. Paaiškinimo nė nereikėjo. Pati savo akimis tai matė.

Mačiau, kad, paknopstom įveikęs maždaug pusę koridoriaus ir vis dar nelėtindamas žingsnio, tu nudelbei galvą lyg ką skaitydamas. Mano laiškelių? Taip.

Akimirką atsisukai pažiūrėti, ar vis dar tave stebiu. Ir tą akimirką aš išsigandau. O ką, jei pripuolęs prie manęs imsi atsiprašinėti? Arba rėkti ant manęs?

Kas buvo? Nieko panašaus. Tu vėl nusigręžei ir nužingsniausiai tolyn, link durų, vedančių laukan – link išsigelbėjimo.

O aš likau stovėti koridoriuje – viena, mėgindama suprasti, kas čia ką tik nutiko ir kodėl. Tada suvokiau skaudžią tiesą: esu neverta jokio paaiškinimo ir netgi dėmesio apskritai. Bent jau tavo akyse, Zachai.

Ji valandėlę nutyla.

Visiems kitiems, kurie klausotės, pasakysiu, jog laiškelis buvo skirtas Zachui – kreipiausi į jį vardu. Ko gero, dabar jam pasirodys, kad tai buvo tarsi įžanga į šitas kasetes. Nes tada jam prisipaži-

nau, kad šiuo gyvenimo laikotarpiu esu priėjusi ribą, kai man labai reikia bet kokios paramos ir padrąsinimo iš aplinkinių. Paramos... kurią jis pavogė.

Įkandu sau į nykštį, kad atsispirčiau pagundai vėl atsigrežti per petį ir pažiūrėti į Tonį. Kažin, ar jam smalsu, ko klausausi? O gal jam tai – nė motais?

Bet šįkart man jau buvo gana. Matot, Zachas – ne vienintelis, ilgainiui prikaupiantis nuoskaudų.

Ėmiau ir surikau jam pavymui: „Kodėl?“

Koridoriuje tebeisisukiojo nemažai moksleivių, einančių iš vienos klasės į kitą. Visi jie net pašoko nuo mano riksmo. Bet tik vienas sustojo lyg nudiegtas. Stovėjo, žiūrėjo į mane ir gniaužė užpakalinėje kišenėje mano laiškėli.

Šaukiau tą žodį ne kartą ir ne du. Pagaliau ištryškusios ašaros upeliais bėgo man per veidą. „Kodėl? Kodėl, Zachai?“

Girdėjau apie tą įvykį. Hana be jokios akivaizdžios priežasties staiga lyg pablūdo, apsijuokė prieš daugybę žmonių.

Tačiau visi klydo. Priežastis tikrai buvo.

Dabar trumpam pereikime prie asmeniškumų. Kad nebeliktų daugiau jokių paslapčių, atskleisiu jums visas kortas ir pasakysiu štai ką: tėvai mane myli. Žinau, kad myli. Bet pastaruoju metu gyvenimas jų nelepina. Tai trunka jau apie metus. Nuo tada, kai miesto pakraštyje atsidarė patys žinote kas.

Taip, prisimenu. Hanos tėvus kasdien rodydavo per vakaro žinias. Jie vis kartojo perspėjimus, kad jei bus pastatytas tas milžiniškas prekybos centras, mažos miesto krautuvėlės bankrutuos. Jie sakė, kad niekas nebeeis į jas apsipirkti.

Kai tai nutiko, tėvai tarsi nutolo. Staiga juos užgriuvo begalė rūpesčių. Jiems vis sunkiau darėsi sudurti galą su galu. Nesakau, kad mes nebesikalbėdavome, bet tie pokalbiai nebebuvo tokie, kaip anksčiau.

Kai nusikirpau plaukus, mama net nepastebėjo.

Ir, kiek žinau, – ačiū tau, Zachai! – mokykloje taip pat niekas nieko nepastebėjo.

Aš pastebėjau.

Ponia Bredli irgi turėjo savo popierinį maišelį klasės gale. Jis buvo pakabintas ant sukamosios lentynos drauge su kitais. Ji primygtinai siūlė mums palikti jame pastabų apie jos pamokas. Tiek kritikos, tiek pagyrimų. Be to, ji tikėjosi sulaukti pasiūlymų dėl būsimų diskusijų temų.

Taigi aš taip ir padariau. Parašiau poniai Bredli štai tokį raštelį: „Savižudybė. Jau kuris laikas apie tai galvoju. Ne per daug rimtai, bet galvoju.“

Taip ir parašiau. Žodis žodinė. Žinau, kad raštelis buvo būtent toks, nes prieš įmesdama kurpiau jį dešimtis kartų. Parašydavau ir išmesdavau, vėl parašydavau, suglamžydavau ir išmesdavau.

Bet pirmiausia – kodėl išvis sugalvojau jį rašyti? Kaskart, vis iš naujo spausdindama tuos žodžius kitame popieriaus lape, ir pati savęs šito klausiau. Kodėl rašau tą raštelį? Juk tai – melas. Aš negalvoju apie tai. Rimtai – ne. Nesvarsčiau jokių smulkmenų. Toji mintis kartais ateidavo man į galvą, bet visada stumdavau ją šalin.

Stumdavau ir stumdavau.

Šitos temos klasėje mes niekad negvildenome. Tačiau buvau tikra, kad ne man vienai tokia mintis ateina į galvą. Ar ne? Tai kodėl visiems apie tai nepasikalbėjus?

Ko gero, širdies gilumoje puoselėjau ir dar vieną viltį. Turbūt man norėjosi, kad kas nors atspėtų, kas parašė šitą raštelį, ir slapta ateitų man pagalbon.

Galbūt. Nežinau. Tačiau aš labai skrupulingai stengiausi neišsiduoti.

Toji šukuosena. Koridoriuje nudelbtos akys. Taip, tu stengeisi neišsiduoti, bet požymių vis tiek buvo. Nedidelių, tačiau – buvo.

O tada tu staiga nutrūkai.

Visgi tau, Zachai, aš išsidaviau. Tu žinojai, kad tą raštelį ponios Bredli maišelin įmečiau aš. Negalėjai nežinoti. Ji išsiėmė ir perskaitė jį iškart kitą dieną po to, kai tave nutvėriau. Po to, kai šitaip išskydau koridoriuje.

Kelios dienos prieš išgerdama tas tabletes, Hana vėl buvo tar si atvirtusi savimi. Ji vėl su visais sveikindavosi koridoriuje. Vėl žiūrėjo mums į akis. Pokytis buvo akivaizdus, nes jau daugelį mėnesių ji taip nesielgė. Kaip tikroji Hana.

Bet tu nė piršto nepajudinai, Zachai. Net tada, kai pona Bredli iškėlė tai į viešumą, tu nė nebandei ištiesti man rankos.

Pokytis tikrai buvo akivaizdus ir labai ryškus.

Tad ko gi norėjau iš klasės? Labiausiai turbūt tikėjaisi išgirsti, ką kiti pasakys. Ką jie galvoja ir jaučia.

Kurgi ne, jie pasakė!

Vienas klasės draugas pareiškė, kad labai sunku padėti tam žmogui nežinant, kodėl jis galvoja nusižudyti.

Taip, aš prikandau liežuvį ir susiturėjau nepridūrusi: „O gal tai – ji. Juk gali būti ir mergina.“

Tada sučiulbo visi kiti.

„Jei tas žmogus jaučiasi vienišas, galima pakviesti jį kartu papietauti.“

„Jeigu tai – dėl prastų pažymių, galima padėti jam mokytis.“

„Jeigu yra problemų namuose, tai nežinau... Gal galima... rasti kas pakonsultuotų ar panašiai.“

Tačiau viskas, ką jie sakė – viskas! – atsidavė apmaudu ir susierzinimu.

Galiausiai viena mergaitė, kurios vardas čia neturi reikšmės, garsiai išsakė tai, kas sukosi ir kitų galvose: „Man atrodo, kad šito raštelio autorius tiesiog trokšta dėmesio. Jeigu jis rimtai apie tai galvotų, tai būtų pasisakęs, kas esąs.“

Dieve! Argi Hana galėjo būti atvira šitoje klasėje?

Negalėjau patikėti savo ausimis.

Ir anksčiau ponია Bredli gaudavo raštelių su pasiūlymais dėl grupinių diskusijų temų: apie abortus, smurtą šeimoje, apie sukčiavimą per kontrolinius, apie savo vaikiną ar merginos apgaudinėjimą. Niekas niekada nereikalavo, kad pasiūliusieji tokias temas pasisakytų, kas esą. Bet kažkodėl anonimiškai diskutuoti apie savižudybę jie nesutiko.

Ponia Bredli kokias dešimt minučių bėrė statistiką – vietinius duomenis! – tuo gerokai mus nustebindama. Kadangi mes esame nepilnamečiai, – pasakė ji, – tai apie savižudybes šioje amžiaus grupėje spauda linkusi nutylėti, nebent tai įvyksta viešai, liudininkų akivaizdoje. Be to, koks tėvas ar motina norėtų viešai paskelbti, kad jų vaikas, kurį jie augino ir auklėjo, pats sau atėmė gyvybę? Todėl visuomenė neretai klaidinama teigiant, jog tai buvęs nelaimingas atsitikimas. Tamsioji šito reikalo pusė esanti ta, kad niekas iš tikrųjų nežino, kas vyksta mūsų pačių bendruomenėje.

Po tokio pareiškimo diskusija mūsų klaseje iš esmės taip ir neprasidėjo.

Kažin, ar tai tebuvo tuščias smalsumas, o gal mano bendramoksliai nuoširdžiai manė, neva tikrai žinant žmogaus tapatybę iš tikrųjų galima jam padėti? Abejoju. Ko gero, ir viena, ir kita – po truputį.

Per pirmąją, pono Porterio, pamoką aš beveik nenuleisdamas akių ją stebėjau. Jeigu savižudybės tema būtų iškilusi, gal mūsų žvilgsniai būtų susidūrę ir būčiau tai pamatęs.

Bet iš tiesų nė pati nežinau, ką jie būtų galėję pasakyti tokio, kas būtų vienaip ar kitaip pakreipę mano sprendimą. Gal aš tikrai elgiausi savanaudiškai? Gal tikrai vien troškau dėmesio? O gal tiesiog norėjau išgirsti, kaip kiti kalba apie mane ir mano problemas.

Kiek galiu spręsti iš to, ką ji sakė man per vakarėlį, Hana norėjo, kad tai pamatyčiau. Ji būtų žiūrėjusi tiesiai man į akis meldama, kad tik pamatyčiau.

Gal kartais aš vyliausi, jog kas nors bes į mane pirštu ir pareikš: „Hana! Nejau tu galvoji nusižudyti? Būk gera, Hana, nedaryk to. Labai prašau!“

Vis dėlto iš tiesų šitaip pati sau sakiau tikrai aš. Giliai širdyje tuos žodžius sau kartojau aš pati.

Pamokos gale ponias Bredli pasiuntė per rankas skrajutę, pavadintą „Išpėjamieji ženklai, jog žmogus ketina nusižudyti“. Spėkit, kas buvo įrašyta pirmajame penketuke?

„Staigus išvaizdos pasikeitimas.“

Peštelėjau savo neseniai nukirptų plaukų galiukus.

Akl! Ir kas galėjo žinoti, kad esu tokia nuspėjama?

Brūžindamas smakrą sau į petį, akies kampučiu stebiu Tonį. Jis tebesėdi tenai, prie staliuko. Mėsainio jau nebelikę, kone visų bulvyčių – taip pat. Jis kiurkso ten ir nė iš tolo neįtaria, kokį pragarą išgyvenu.

Atidarau „Walkman“, ištraukiu ketvirtąją kasetę ir apverčiu.